



RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Motto: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

VII. ÅRG.

STOCKHÖLM, 1 NOV. 1918

N:r 17.

Dåligt minne.

Ett orättvist angrepp mot rösträttskvinnorna i en skänetidning.

Enväldets sammanstörtande hos Centralmakterna tycks mana även vår höger till en smula betänksamhet. Miss-tanken om att det inte är höjden av all politisk visdom att säga nej till alla reformkrav, så länge man ännu är i majoritet, börjar tydligen spira upp på skilda håll. T. o. m. agrartidningen Dagen ägnade med anledning av Birgittadagen sin uppmärksamhet åt kvinnornas rösträttsfråga.

Artikeln är betecknande för den nuvarande trevande uppfattningen hos högern. Dagen meddelar sina läsare, att rösträttsfrågan under världskriget gjort betydande landvinningar runt om i världen, och tröstar de svenska kvinnorna i deras besvikelse från i våras med att tala om, att "många förmena, att frågan föll framåt". Likaså kommer den med den uppgiften, att kvinnans rösträtt inom högerns led räknar en hel rad varma anhängare. Detta är ju för oss synnerligen glädjande, men vi beklaga endast, att dessa icke varit att finna bland riksdagens ledamöter. Atminstone har sedan 1911, då högerpartiet satte motståndet mot kvinnorösträtten på sitt program ingen enda av dem talat och röstat för kvinnornas medborgarrätt — icke ens i år, fastän denna punkt nu åter strukits från programmet.

Sedan ger tidningen sig in på några egna reflexioner i frågan, vilka visa att den tydligen befinner sig på mycket okända marker. För mer än tio år sedan fingo vi reda ut för våra motståndare, att det verkligen icke bara är de s. k. "självförsörjande" kvinnorna som vilja ha rösträtt, såsom Dagen ännu tycks tro, utan i lika stor utsträckning också de gifta. Likaså börjar man tröttna på alla puerila utläggningar om huruvida kvinnorna gjort sig förtjänta av rösträtten. När man i dessa dagar bevittnar resultatet av männens allenastyrande, så tycker man sannerligen att de kunna tala sakta om kvinnornas omogenhet i politiska angelägenheter. Det behövs tyd-

Jag påstår, att kvinnorna ha långt mera rättskänsla än männen; jag påstår vidare, att kvinnorna äro långt mindre korrumpierade än männen, att de i alla avseenden utgöra den moraliskt högre delen av samhället. Jag är icke av den mening, att politiken skulle fördärva kvinnans karaktär, tvärtom vill jag, att kvinnan, likaväl som mannen, bör ha tillträde till det offentliga livet. Jag är också övertygad om, att hon skulle verka i hög grad välgörande på vårt offentliga liv. Vidare är jag övertygad om att åtskilligt, som nu säges av män på offentliga möten, icke skulle komma att utsägas, om kvinnorna hade rätt att deltaga i dem och deltaga i valen.

Aug. Bebel.

ligen nya krafter för att skapa den nya jord vi alla längta efter.

Dagen tycker att rösträttskvinnorna kunde visa vad de duga till genom att delta i andra angelägenheter, som röra det allmänna och fortsätter: "Forskar man noga i minnet, skall man nödgas erkänna, att de högst sällan anmält sin villighet att delta i arbetet för det allmänna." Vi tillåta oss att anmärka härtill, att Dagen antingen har mycket dåligt minne, eller också inte följer med vad kvinnorna göra. Ty såväl rösträttsföreningen som andra kvinnoföreningar har sedan länge och i alldeles särskild grad under den sista tiden gjort sig påminna, när frågor varit under behandling, där kvinnornas synpunkter voro av särskild vikt. Rösträttsföreningen har t. ex. till regering eller riksdagsutskott avlåtit skrivelser angående lagförslag om äktenskaps ingående och upplösning, om utanför äktenskap födda barn och om fattigvården samt angående skydd för ensamt boende lärarinnor för att blott påminna om vad som skett på allra sista tiden.

Likaså ha kvinnorna "sällan anmält sin villighet" att inträda i kommittéer, där frågor av social natur behandlades. Tvärtom Dagens påstående är det kvinnoföreningarna som ideligen fått påminna regeringen om det lämpliga i att kvinnor tagas med i dylika kommittéer. Tror Dagen kanske att det var herrarnas egen idé att sätta fru Broomé in i lagberedningen? Eller kanske Dagen skulle vilja fråga förre

ecklesiastikminister Westman om han inte från tillräckligt många håll blev påmint om det lämpliga i att kvinnor sattes in i yrkesskolekommittén. Ett studium av våra årsredogörelser skulde visa Dagen vilken livlig del rösträttsföreningarna ute i landet ha tagit i det sociala och kommunala arbetet. Och så kristiden. Dagen tycker att rösträttskvinnorna i Malmö inte skulde varit moltysta under denna tid, då livsmedelskommissionen därstädes låtit dyrbara och oersättliga födoämnen förfaras, utan att de "skulle ha varit de första att anmäla sig till tjänstgöring hos vår överansträngda livsmedelsnämnd". Det kan ifrågasättas om de i så fall blivit tacksamt mottagna. Men kan man påräkna Dagens understöd för att få in flera kvinnokrafter i vår folkhushållning, så äro vi naturligtvis glada däråt. Ty Dagen skall inte tro, att kvinnorna äro belåtna med att vara uteslutna och tycka att männen sköta dessa angelägenheter väl — tvärtom. Männens handhavande av det stora hushållet har väckt en opposition bland kvinnorna som hotar att bli farlig för samhället. Det är ett misstag från alla synpunkter, praktiska såväl som psykologiska, att kvinnorna helt uteslutits från ledningen av vår folkhushållning och även så gott som överallt fått taga för liten del i kommunernas livsmedelsorganisation.

Männen tro sig ensamma vara skapta till organisatörer och anse att kvinnorna ha så små synpunkter. Bränslekommissionen är ett utmärkt exempel

på herrarnas stora vyer. Men kvinnorna våga tro, att deras gamla hushållsvanor att höra efter, var man kan få en sak billigast, och att se till att födoämnen inte förfaras, kunde ha varit av betydelse för hushållningen både i stat och kommun. Kvinnorna lida mest av livsmedelssvårigheterna, och i livsmedelsköerna berättas troget alla historier om hur männen låter maten ruttna och frysa bort. Detta har mer än något annat bidragit till att uppmamma en misstro mot kommissionerna, som är synnerligen olycklig, därför att den alstrar trots mot förordningarna. Kommissionerna beklaga sig med all rätt över att deras arbete försvåras av allmänhetens illojalitet men kanske kunde i alla fall deras medlemmar ha skäl att reflektera över om de verkligen gjort allt vad de kunnat för att undvika missnöjet. Visst äro kvinnorna ännu i stort sett ovana vid offentligt uppträdande och kanske i bland ängsliga för att taga det ansvar, som medlemskap i kommissioner medför, men i regel har det säkerligen icke berott på kvinnorna själva, att så få av dem varit med i kristidsinstitutionerna — utan på bristande vilja hos ledningen. Vi påminna om "Kvinnornas uppåd" vid krigsutbrottet och den stora insats kvinnorna gjorde i arbetet på de kommunala hjälpbyråerna. Kvinnorna ha ideligen både i Stockholm och annorstädes fått göra sig påminna för att få vara med och hjälpa till. Det sattes t. o. m. till en kommitté, som skulle bestämma över, hur många plagg småbarn kunde behöva, utan att däri insattes en enda kvinna. Först efter påtryckning kom fröken Gertrud av Klintberg in. Även för arbetet för ökad produktion ha kvinnorna visat sitt intresse. De taga livlig del i koloniträdgårdsvärksamheten, och rösträttsföreningens verkställande utskott utsände i våras ett uppdrag till sina lokalföreningar att behjerta denna fråga.

Dagen har lika litet reda på rösträttsföreningens och andra kvinnoföreningars strävanden, när det gäller vår folkförsörjning som i andra avseenden. Krigsåren ha i vårt neutrala

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: VERA V. KRÄMER.

Redaktion och Exp.: 24 Brunkebergstorg I

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.

Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1918 Kr. 2:50.

4:e kvartalet 75 öre.

Lösenummer 15 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3:25 i postanvisning till tidningens exped. Annonspolis: 10 öre per mm. & sista sidan, 15 öre & de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

24 Brunkebergstorg I, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.

Öppen vardagar kl. 1-4.30 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1-3 e. m.

Våra vänner.

Vår värdjan, i nummer 14 av R. f. K., till våra läsare har inte förklingat ohörd. Genast kom ej mindre än 100 kr. från fru Anna Tamm, 10 kr. från A. W. och 5 kr. från E. B. i Stockholm.

Sedan har en vän i landsorten, som kallar sig X givit 200 kr. till förbättrande av vårt magra rösträttsbibliotek. Och slutligen har hr Otto Mannheimer i Göteborg skänkt oss 200 kr.

Glädjen och tacksamheten över den välkomna hjälpen är stor. Och vi önska, att många av våra vänner ville följa exemplet.

Sveriges kvinnor och freden.

De svenska kvinnoorganisationerna vädja till Amerikas kvinnor.

Följande telegram har avsänts till Carry Chapman Catt, ordförande i internationella kvinnorösträttsalliansen, samt till Jane Addams, ordförande för de två största kvinnoföreningarna för fred i Amerika:

"Svenska kvinnor vädja till Amerikas kvinnor att de skola göra allt vad i deras makt står för att i sitt land befästa och stärka kravet på att en fred, grundad på rättvisa och samförstånd, må skänkas världen."

Telegrammet är undertecknat av följande kvinnoorganisationer:

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, Moderata kvinnors rösträttsförening, Svenska kvinnornas nationalförbund, Frisinnade kvinnor, Sveriges moderata kvinnoförbund, Svenska socialdemokratiska kvinnoklubbar, Fredrika-Bremer-Förbundet, Vita bandet, Förbundet av Sveriges K. F. U. K., Svenska sektionen av Internationella kvinnokommittén för varaktig fred.

land lika väl som i de krigförande medfört att rösträtten gjort landvinningar åtminstone i kvinnornas egna led. Mången kvinna, som förut tyckte att det var bra som det var med vårt av männen styrda samhälle, så länge hon själv levde i lugn och ro, har nu väckts till eftertanke. Vid bedömandet av de stora händelserna därute nöjde hon sig kanske med att tro, vad som stod i hennes tidning, men när det gällde hennes eget dagliga bröd, vaknade kritiken. Nej, inte är det kvinnornas rösträttsfråga, som blivit lidande på männens självtillräcklighet, när det gäller folkhushållningen, men det är illa nog om denna bidragit till att minska samhällssolidariteten.

Gulli Petrini.

En motivering som gäller för hela världen.

Hur Amerikas president formulerat sitt krav på kvinnornas rösträtt.

Den 1 oktober höll president Wilson ett tal inför senaten, där han uppmanade den att antaga lagparagrafen om kvinnans rösträtt. I detta tal, vars allmänna punkter nu äro kända, finns en utförlig motivering, som innehåller ord, vilka icke hava avseende på den speciella provostenen kriget och som vi här delvis återgiva, då de klart och tydligt ge en motivering, som kan gälla icke blott för Amerika, utan för alla land, där kvinnorna i denna nydaningens gryning icke ens erhållit sin medborgarrätt.*

Genom otaliga röster har jag blivit medveten om vad det enkla vardagsfolket tänker, de som få bära den huvudsakliga fasan och det huvudsakliga lidandet av detta tragiska krig. De se upp till den stora, mäktiga kända demokratiska staten i väster för att leda dem till en ny ära, på vilken de väntat länge. Och de tänka i sin logiska enkelhet, att demokrati betyder att kvinnorna skola delta i arbetet vid sidan av männen och med samma rättigheter som de. Om vi förkasta sådana åtgärder i okunnighet om eller i trots mot det som en ny tid lärt, som de hava uppfattat men icke vi, komma de att förlora sin tro på oss. De komma att upphöra att följa oss och att lita på oss. De hava sett sådana gamla stater som Storbritannien, som aldrig givit sig ut för att vara demokratisk, villigt lova denna rätt till kvinnorna, fastän de förut nekat dem det. De märkliga avslöjanden under detta krig ha klaggjort många nya punkter såväl för regeringarna som för folken. Äro vi de enda som vägra att lära läxan? Skola vi ensamma fordra att mottaga allt, som våra kvinnor kunna giva — arbete och uppoffringar av alla slag — och fortfarande säga att vi kunna icke inse rättsanspråken uti att giva dem rätten att stå vid vår sida för att leda våra och vår nations öden? Vi ha gjort kvinnorna till våra kamrater under detta krig: skola vi endast göra dem till kamrater i lidandet, uppoffringar och arbetet, men icke till kamrater i förmåner och rättigheter? Detta krig kunde icke ha förts av de däri invecklade nationerna eller av Amerika, hade det icke varit för kvinnornas arbetes skull — arbete utfört i alla världsdelar, icke endast på de områden vi ha blivit vana att se dem arbeta, utan även där männen ha arbetat, ja, t. o. m. i närheten av slagfälten. Vi kunna icke endast riskera

* Kursiveringarna äro våra. Red.

att bli misstrodda utan även förtjäna att bliva det, om vi icke giva kvinnorna fullständig rösträtt såsom de andra fria nationerna beslutit att göra. Vi kunna icke isolera från den övriga världen våra tankar eller handlingar rörande denna sak. Vi måste antingen antaga eller med berätt mod förkasta de krav, de framställa och överlämna ledarskapet för den fria tanken till andra. De amerikanska kvinnorna äro för ädla, för intelligenta och för hängivna för att förlappas, om vi skänka dem eller icke denna rättighet, som blott är en rättvisa, men jag vet, vilken trolsk verkan det kommer att hava i deras tankar och i deras själar, om vi skänka dem den. Jag framställer det såsom jag skulle framställt frågan om att giva soldaterna rösträtt, männen som kämpa för vår frihet och världens frihet, om de saknade denna förmån. Kvinnornas arbete ligger i själva hjärtat av kriget och jag vet, huru mycket trofastare det skulle komma att klappa, om ni gjorde detta och om ni visade våra kvinnor att ni lita på dem lika mycket som ni i själva verket äro beroende av dem. Jag har sagt att denna lagparagrafs antagande är en nödvändig krigsåtgärd och behöva ni flera bevis? Behöva vi andra folkens tillit och våra kvinnors tillit, eller icke? Är deras tillit av värde eller icke? Jag säger eder tydligt att denna åtgärd, som jag begär av eder är en livsfråga för krigets lyckliga utgång — och även för energien, utrustningen och för striden. Och icke endast för krigets vinnande. Det är en livsfråga för den rätta lösningen av de stora problem, som vi måste lösa och lösa genast, när kriget är slut.

Vi komma att behöva deras moraliska uppfattning för att bevara det som är rätt, klart och värdigt i vårt liv och även att upptäcka det som bör renas och reformeras. Utan att taga råd komma vi endast till halva resultatet. Detta är min synpunkt. Detta är min värdjan. Många kunna neka dess giltighet om de så önska, men ingen kan föra åt sidan eller kullkasta argumenten, varpå den är baserad. Detta krigs lagstiftande arbete faller på mig. Jag beder eder att göra det lättare och att sätta i mina händer instrument — andliga instrument, som jag icke äger och som jag högeligen behöver, och som jag dagligen måste urskulda mig för att jag icke är i stånd att använda.

Barnavårdsmans uppgift.

Vid det stora barnavårdsmötet den 10 och 11 oktober höll konsulent Lars Backman ett instruktivt och varmhjärtat föredrag om barnavårdsmannens kallelse och betydelse i samhället. Barnavårdsmans plikter sammanfattade han sålunda:

Barnavårdsmannen är det centrala, då det gäller att omsätta lagen i praktiken. Av en sann barnavårdsmann fordras kärlek till kallet, människokänedom och världs erfarenhet. Hans skyldigheter uttryckas i lagen så, att han har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behöriigen tillvaratas. Han skall tillse, att barnets börd fastställs, samt verka för tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag samt när skäl därtill föreligger göra anmälan om förordnande av förmyndare åt barnet. Han skall själv eller genom ombud föra talan för barnet rörande faderskapet, underhåll och förmyndarskap, ävensom barnets förklarande för trollovningsbarn samt är berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigas efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivning.

Barnavårdsmannen har många utskrivna skyldigheter, men en sann barnavårdsmann finner ännu flere oskrivna skyldigheter, förutsatt att han intresserar sig för sin uppgift. Barnavårdsmannen skall icke göra allt, men han skall bereda modern tillfälle att fullgöra sin plikt som moder, han skall fostra föräldrarna, där så behövs, till att känna sitt ansvar inför barnet och inför samhället. Det är en synnerligen stor och ansvarsfull uppgift att vara barnavårdsmann.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten skändas gratis o. franco.

Tandläkare

Fanny Steenhoff-Noréen

Odengatan 84, 1 tr.

Allm. tel. Vasa 6004. Riks tel. 146 38.

Kvinnornas löner på arbetsmarknaden behandlas på den kommande fredskongressen?

Våra läsare torde hava märkt av de meddelanden som hittills gjorts från den allt mer ökade kvinnliga arbetsmarknaden i de krigförande landen, att frågan om kvinnornas löner vis å vis männens blir allt mer brännande. Icke blott industriarbetarna, utan även exempelvis lärarinnor ha ju varit nödsakade att börja kraftiga lönerörelser utomlands.

Ur en artikel i hithörande ämne av Hilda Sachs i Aftontidningen taga vi oss friheten citera nedanstående betydelsefulla belysning av frågan: Man frågade sig, vilken kvinnornas ställning på de nya arbetsfälten skulle bli den dag kriget tog slut och männen strömmade hem från fronten.

Då det var att förutse, att kvinnorna ännu till stor del behöves, skulle de lägre lönerna bibehållas för deras räkning och männen få mer för samma arbete? Eller skulle detta "kvinnornas inträngande på männens arbetsmarknad", som nöden gjort till lag och som hälsats med myndigheters och allmänhets gillande, ha till följd att kvinnors löner trycktes ned, vilket i sin ordning innebure en fara för familjen? Vore icke nu timmen slagen för att genomföra lösenordet lika lön för lika arbete?

Så viktiga anses dessa frågor att man samtidigt med den kommande fredskonferensen ville på samma plats planera en internationell kvinnokongress för att avhandla dessa frågor.

De engelska kvinnliga arbetarnas nationalförbund har nu nyligen hållit ett möte i Manchester, varvid förbundet anslöt sig till Labour Party samt en protest antogs mot att kvinnor blivit vägrade ett dyrtidstillägg, som beviljats män, samt mot att kvinnor fingo lägre löner än män för samma arbete. Kvinnorna vilja inte låta sitt arbete tjänstgöra som medel att pressa ned männens löner.

Liknande uttalanden gjordes på ett årsmöte hållet av Women's Trade Union League, en avdelning för Trade Unions för alla de yrken, inom vilka även kvinnor arbeta. Det måste förhindras att kvinnorna genom sina låga löner tvingades till ett slags strejkbrötdjänt. Genom ett ständigt hänvändande till ministrarna bearbetades regeringen för att kvinnornas löner skulle höjas och kvinnorna skulle kunna uppnå en plats inom industrien, som de aldrig förr haft.

Dessa och andra uttalanden ha haft till följd att regeringen nu tillsatt en kommitté — i vilken man insatt vikt av även kvinnligt medlemskap — och som har till uppgift "att undersöka och avge betänkande om de förhållanden som böra äga rum mellan manliga och kvinnliga löner med avseende på både männens och kvinnornas intressen och på värdet av deras arbete. Förslagen böra ha avseende såväl på vad som är lämpligt under krigstiden som på industriens framsteg och utveckling för framtiden".

Kvinnors valbarhet till engelska underhuset.

Underhuset har med 274 röster mot 25 antagit en resolution, i vilken regeringen uppmanas att framlägga lagförslag, att kvinnor skola bliva valbara till underhuset.



Elegant

kemiskt tvättad och prässad blir Eder kostym, klänning, kappa eller överrock, om densamma insändes till

Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A. B.
GÖTEBORG

Medan vi vänta.

Mellan alla F. K. P. R. landet runt finns det osynliga bandet av den gemensamma strävan för kvinnornas och männens politiska likställighet. Solidariteten livas dock genom även synliga budskap och vid sidan av instämmanden i de samfälliga besluten bära lokalavdelningarna också på annat sätt höra av varandra. Här kommer en hälsning från Kristianstads F. K. P. R. med berättande om vad man där gör av sociala insatser. Vi bedja andra F. K. P. R. svara med att genom Röstret för Kvinnor berättas om sina initiativ eller om hur arbetet varit och är.

Att rösträttsarbetet varit ett segt och många gånger tungt göra genom allt det oförstående, som mött oss, äro vi nog alla ense om. Jag erinrar mig att redan för tio år sedan kändes det ibland som att trampa i lera, man kom ju aldrig ur fläcken! Man var ung och entusiastisk på den tiden och hade svårt att förstå att en sak kan vara svart för en människa, fastän den är strålände ljus för en annan. Detta får den stackars nu uppväxande ungdomen alldeles till skänks lära sig av de ohyggliga tider vi nu genomleva.

I vårt lilla samhälle var det då synnerligen få, som ens togo oss på allvar, utan man möttes ofta av ett medlidsamt löje, så vida man ej t. o. m. öppet hånade oss. Det är nu just i dagarna tio år sedan vi på ett samkväm diskuterade saken och funno, att vi, för att visa folk, att vi både kunde och ville annat än att "prata rösträtt", måste lägga om vårt arbete, så att det kunde uppvisa praktiska resultat, medan vi väntade...

Vår ordförande hade just varit ute på en liten resa och kom hem med nya intryck från de olika städer hon besökt. Bland annat hade hon besett Mjölkdroppar och Barnkrubbor och fått blicka in i vilken stor välsignelse dylika anstalter äro. Vi blevo entusiastmerade för tanken att även vårt samhälle skulle kunna bli lyckliggjort med något dylikt. Här hade förut bra litet gjorts till barnens fromma. Varför skulle vi ej kunna få till stånd t. ex. en Mjölkdroppe? Sagt och gjort! En styrelsemedlem reste till Stockholm och fick genom Dr Blumenthal, Mjölkdropparnas i Sverige pappa, noga reda på allt. Så utlystes en månad senare ett offentligt möte, varvid redogörelse för Mjölkdropparnas verksamhet lämnades. Många om och men mötte oss förstås: Samhället var alldeles för litet för en sådan institution. Den behövdes för övrigt ej, ty mödrarna borde helt enkelt själva amma sina barn! Ja, uttryck sådana som, att det vore ett understödjade lasten, i och med att det blev för bekvämt för de ogifta mödrarna, mötte oss. —

Trots allt fingo vi en kommitté tillsatt, som skulle utarbета plan och kostnadsförslag. Under tiden gjordes basarer och sällskapsspektakel till förmån för saken och efter något mer än ett år hade vi fått in ett så stort kapital, att vi den 6:te maj 1910 kunde öppna vår Mjölkdroppe, som var avsedd för 25 barn. Det dröjde ju någon tid innan allmänheten satt sig in i saken och förstod att i större utsträckning använda sig av anstalten. Olycksprofeterna spådde att det skulle aldrig gå just för att det var F. K. P. R.—s verk. Men gick gjorde det!

Ett år senare fingo vi en god handräkning av Barnens dag och sedan allmänheten lärt sig förstå, vad vi ville med vår Mjölkdroppe, kommo de ekonomiska bidragen ganska tätt och

Vår rösträttsfråga.

Av Ann Margret Holmgren.

Under ovanstående rubrik har Göteborgs Handel- och Sjöfartstidning av den 15 oktober en beaktansvärd ledande artikel. Den utgår från att en samhällelig nydaning i närvarande stund pågår runt om i världen, vilkens syfte framför allt är att låta folkens självbestämmanderätt komma till uttryck i statslivet. Folken fordra att samhället skall så organiseras att deras vilja så direkt som möjligt blir bestämmande för statens yttre och inre politik. Och G. H. T. säger att vårt politiska liv, lika litet som något annat folks, kan undandraga sig följderna av den samhälleliga nydaning som i närvarande stund pågår runt om i världen, och att denna återverkan på vårt samhällsliv redan förnimmes. "Dess riktning kan angivas med det enda ordet samhällets demokratisering." G. H. T. menar att Sverige icke kan undgå den utan risken att "få släpa på efterblivenhetens olägenheter".

Vidare säges det, att den uppgift vi ha att lösa för folkstyrelsens främjande i vårt land, har formulerats med otvetydig klarhet genom de senaste årens utveckling. "Det är den lika kommunala rösträtten, som väntar sitt förverkligande."

Enligt vårt förmenande är det först och främst kvinnornas rösträttsfråga som väntar på sitt förverkligande, om man vill främja folkstyrelsens och demokratisera samhället. Om den frågan gäller, i vida högre grad än om den lika kommunala rösträtten, de skäl som G. H. T. anför för en skyndsamt behandling: "Denna fråga är mogen för sin lösning. Den har genomdiskuterats så fullständigt, att intet återstår att i sak tillägga. Den har utretts så grundligt, att varje konsekvens beaktats."

Kvinnornas rösträttsfråga är dryftad i riksdagen under senaste 16 år vid behandlingen av mer än 30 motioner och 2 kungliga propositioner, för att ej nämna den första motionen som väcktes för trettiofyra år sedan. Utredningar, gjorda på regeringsuppdrag, föreligga som bekant i digra volymer. Ingenting återstår som kan klarlägga saken mer än som skett.

När G. H. T. anser det psykologiska ögonblicket nu vara inne för den kommunala rösträttsreformen, så är i och för sig intet att använda mot denna uppfattning, ty "tidsläget är allvarligt" och vårt samhällsskick kommer att "utsättas för stark påfrestning". Detta är otvivelaktigt sant. Likaså att "alla de förstärkningar som kunna vidtagas i vår samhällsbyggnad för att den bättre skall kunna uthärda trycket, äro av behovet påkallade". "Vad det för oss gäller är att giva stora

grupper av samhällsmedlemmar vad de icke utan fog anse sig äga rätt att fordra." Denna av oss kursiverade mening dela vi obetingat, blott man utsträcker grupperna av samhällsmedlemmar till halva folket, nämligen kvinnorna. Dessa kunna med fog anse sig äga rätt att fordra politiskt medborgarskap i det land där de nu bära en dryg del av den tunga börda som kriget i den mansstyrda världen har vältrat in över vårt folk.

G. H. T. föreslår, att man inte skall vänta till nästkommande riksdag, utan genast genomföra den kommunala rösträttsreformen vid den urtima, ett förfarande, som skulle bryta mot den vedertagna kutymen att begränsa sig till förelagda inkallelsefrågor.

I extraordinära tider må det vara tillåtligt att begagna extraordinära metoder. Men ställer man sig på denna ståndpunkt, då bör yrkandet rättvisligen och konsekvent i främsta rummet gälla kvinnorösträttsfrågan. Något större hinder att uppta denna fråga än den andra därför att den är grundlagsfråga, torde nämligen i själva verket inte förefinnas.

Vi anse i likhet med G. H. T. att "när det gäller avhjälpan av något som i vida kretsar uppfattas som en samhällelig orättvisa, är tillmötesgående på sin plats". Och vi måste därför energiskt framhålla att kvinnorna i synnerligen vida kretsar, för att begagna ett allt för svagt uttryck, känna sig ytterst orättvist behandlade genom att vara jämställda med samhällets mindervärdigaste i avseende å politisk medborgarrätt. Kvinnomisshöjningen växer dag för dag och utgör en långt större och mer frätande samhällsfara än männen vilja tro. Vi äro dessutom övertygade om, att det vore en vinst för samhället i dessa brydsamma tider om all den goda och ofta överkvalificerade kvinnokraft, som nu ödes upp i arbetet för kvinnans rösträtt, fortast möjligt kunde frigöras och utnyttjas i samhällsnyttig och produktiv verksamhet.

I detta ögonblick få vi den glada underrättelsen att G. H. T. icke upptog kvinnans valrätt bland önskemålen som borde genomdrivas vid urtima riksdagen, utslutande därför att frågan är av grundlagsnatur och därför ansågs icke kunna upptas till behandling vid urtiman. Från sakkunnigt håll säges oss emellertid att det förhållandet inte utgör något verkligt hinder. Urtimeans kortvarighet, som inte medger för många frågor behandling, är en långt farligare stötesten i vägen.

Kvinnliga stortingskandidater.

"Kvindernes Vælgerforening" hade jämte "Norsk Kvindesaksforening" och en del andra föreningar sändt de olika politiska partierna i Kristiania en förfrågan huruvida de voro villiga att i år uppställa några kvinnor som stortingskandidater i sitt parti, i vilket fall föreningarna ville stöda dessa kandidater. När intet svar inkom i tid, beslöt Kvindernes Vælgerforening, som är politiskt neutral och som vill samla kvinnorna om sitt program, att ställa egna kandidater. Nämnda blevo fil. d:r Ellen Gleditsch och fabriksinspektör Betsy Kjelsberg med fru Hanne Isaachsen och d:r Kjolseth som suppleanter.

Emellertid uppställde vänstern Agnes Martens Sparre som kandidat i en krets, där ingen sannolikhet fanns för hennes val. Och högern uppställde



Kvinnor i två krigförande land begära fred.

Tyska sektionen av I. W. C. P. P. — De ungerska kvinnornas aktion i september.

Från tyska sektionen av I. W. C. P. P. har svenska sektionen av internationella kvinnokommittén för varaktig fred söndagen den 20 oktober mottagit följande för dagssituationen betydelsefulla telegram:

"Rädda världsfreden! Understöd alla neutralas fredsaktion. Endast en rättsfred garanterar varaktig fred, nationernas förbund, avrustning och militarismens fall.

Tyska sektionen av I. W. C. P. P. Augspurg, Heymann, Knischewsky, Nertelmeyer, Perlen."

Redan i september ha de ungerska kvinnorna satt sig i rörelse för att påskynda freden. Detta är det första synliga uttrycket för ett fredskrav, som formulerats av krigförande lands kvinnor.

Feministföreningen höll den 25 september ett möte i f. parlamentsbyggnaden i Budapest inför en talrik åhörarskara, som kraftigt gav sitt bifall till kända.

Ordföranden, Wilma Glücklich, påpekade hur kvinnorna redan sedan krigets början varit fyllda av fredslängtan, fru v. Szirmay talade i alla ungerska mödrars namn till hela världens mödrar, de se i dem icke fiender, blott kvinnor, som alla i lika mått lida under kriget och som längta efter freden. Fru Rosa Schwimmer framhöll hur kvinnorna på ett mycket tidigt stadium kommit till samma resultat som sedan statsmännen. Krigshetsarna, som aldrig ha folket bakom sig, äro de förnämsta hindren för freden.

Mötet fordrade hel, internationell avrustning till lands och vatten och i luften, vidare att skiljedomsprincipen oinskränkt måtte godtagas, och på det att folket kunde delta i bestämmandet om dessa frågor, nya val, kvinnorösträtt samt tillsättandet av ett fredsrad, som skulle bestå av i in- och utlandet erkända manliga och kvinnliga fredsexperter från alla lager i kungariket.

Till sist avfattade de ungerska kvinnorna ett uttalande till mödrar i alla land att de måtte förena sig med dem i kravet på ett nationernas förbund, på internationell avrustning och obligatorisk skiljedom. Det slutar på följande sätt:

Mödrar till Tysklands, Frankrikes, Englands och Amerikas söner, mödrar i alla land, vi anropa eder, vi vänta edert svar. Upp till den sista, slutgiltiga segern, må vi med vår moderskärleks förenade kraft besegra hatet.

sekreteraren Karen Platou som suppleant i en annan krets. Nykterhetspartiet i Bodö och Narvik ha uppställt fotografen Louise Engen som sin kandidat.

På kvinnornas stora valmöte i Kristiania uppmanades kvinnorna att välja på sina kandidater.

vi fingo så många små "kunder" som vi gärna kunde taga emot. Sedermera fingo vi anslag av staden varje år. Nu har föreningen Kristianstads Mjölkdroppe utvidgats till Föreningen Barnavård och sedan ett år tillbaka ha vi i samband med Mjölkdroppen öppnat en Barnkrubba för 25 barn, från spädbarns ålder och upp till skolåldern.

Det ena goda förskjutet icke det andra, heter det ju. För att så att säga slå två flugor i en smäll, bildade vi inom F. K. P. R. en särskild avdelning, som på sina sammankomster sydde småkläder för Mjölkdroppen allt under gemyttlig samvaro vid den kära kaffekoppen och under det att någon föreläste en eller annan bildande artikel eller uppsats, som sedan livligt diskuterades.

Av detta vårt sociala arbete se vi nu ett resultat, och ett gott sådant, men annars vänta vi alltjämt.

Elsa Stål.

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleupiste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmstorgsgatan 6, Stockholm

Söders "English School"

Engelska lektioner och översättningar.
Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36035.
Annie I. Scott.

Vad har hänt sedan sist?

En ny kvinnlig stadsfullmäktig har Stockholm vunnit. Det är fru *Ella Billing*, som inträder på prof. Warburgs plats.

Fru Billing är en verksam medlem i Stockholms F. K. P. R:s styrelse och dessutom känd och uppskattad i hela landet genom otaliga rösträtts- och upplysningsmöten. För närvarande ägnar fru B. sig helt åt socialt arbete i huvudstaden.

I dagspressen har gått en notis av lydelse att "författaren Algot Sandberg till julen förbereder en diger roman, 'Vampyrer', en psykologisk studie över moderna kvinnors känsloliv".

Kan någon av er läsa den notisen utan ett leende?

För att utbreda kännedomen om lagförslaget till ny giftermålsbalk ha trenne möten hållits på initiativ från kvinnohåll: dels föreningen Frisinnade kvinnor, dels L. K. P. R., Fredrika-Bremer-Förbundet och Svenska kvinnornas nationalförbund samt slutligen Moderata kvinnoförbundet. Vid de båda förstnämnda mötena hölls föredraget av medlemmen i lagberedningen, fru Emilia Broomé, vid det sistnämnda av presidenten Hj. Westring.

Ett förtydligande av notisen i föregående nummer om den kvinnliga doktorsdisputationen är av nöden: det var blott bland de kvinnliga läkarna, som det dröjt femton år sedan dr Anna Stecksén disputerade — det är icke ännu ett kvinnligt disputationer inom andra fakulteter ha ägt rum efter dr Steckséns.

En nationalinsamling har satts i gång i Danmark för att via K. F. U. K. hjälpa unga, medellösa flickor.

K. F. U. K:s föreståndarinna i Köpenhamn, professorskan Ullricht, anser att hundrade och åter hundrade unga kvinnor gå under i Köpenhamn för att K. F. U. K. inte är i stånd att bistå dem. Förr än K. F. U. K. i Köpenhamn får eget hus med pensionat och restaurang kan ingenting verkligt göras i överensstämmelse med föreningens syfte. Insamlingen har tillgätt så, att tre dagar i oktober listinsamlare gått från dörr till dörr i hela landet. Man har haft 20,000 sådana listinsamlare och det finns gott hopp att dessa skola ha samlat det belopp, som återstår för att bygget skall kunna företagas.

Birgittadagen ute i landet.

Askersunds F. K. P. R. firade Birgittadagen med ett samkväm, varvid den av V. U. föreslagna resolutionen antogs och fru Frigga Carlbergs föredrag över Susan B. Anthony upplästes.

Grängsbergs F. K. P. R. firade Birgittadagen med ett enkelt samkvämsmöte för medlemmarna. Därvid förekom bl. a. uppläsning av Frigga Carlbergs föredrag om Susan B. Anthony, varefter den av V. U. utsända resolutionen enhälligt antogs.

De ständigt felslagna förhoppningarna bidra icke till att höja stämningen, men den känsla av gemensamt arbete, som Birgittadagen framkallar, blir dock en ljuspunkt i den dystra tillvaron.

Huskvarna F. K. P. R. firade dagen med offentlig möte på föreningens lokal, där föredrag omväxlade med sång och musik. Det första föredraget utgjorde en kort redogörelse för Susan Anthonys livsgärning

På högerens dörr bultar tiden.

Det är själva den antisociala andan hos höger, som är den djupaste undergrunden för dess oersonliga motstånd (mot kvinnorösträtten) skriver A. E-g i en ledare i Arbetet på Birgittadagen. Högeren har tillräcklig självkänedom för att inse, att genomförandet av kvinnans politiska rösträtt skulle innebära en förstärkning av de sociala och humanitära strävanden, som stå i den mest skriande motsättning till de ideal, som hägrade för Rudolf Kjelléns inre öga den gången han i sällskap med Jespersson på Dorisborg väckte sin motion om spöstraffets återinförande här i landet. Prygel- och polisstat har alltid varit förstakammarhögerens mönster för ett välordnat samhälle.

Men även på denna förstokade och förändrade högers dörr bultar tiden med dånande slag. I världskrisens degel har mycket måst ned av segt fasthållna föreställningar. Högeren förstår, att en verklig seger för demokratin i världen icke kan, icke får ge rum för ett könsstreck i fråga om medborgarrätten. Redan torde därför även de enkla av högerens landsorts-tänkare, att med den ynkedom till avslagsmotivering, som förebragtes av hr Lindman vid årets riksdag, är det icke rådligt att en gång våga sig fram. Man gör sig icke skyldig till någon ogrannlagenhet, när man påstår, att högerens sista försvarsskans var uppförd av genom allbekanta militära händelser livade förhoppningar om ett nederlag för demokratis krafter i Europa. En saklig motivering för avslag förmådde högeren icke ge. Likt Cacus i Eneiden drog den sig undan i sin håla och utvecklade rök och töcken.

Mycket talar därför för att högerpartiet vid nästa avgörande skall sträcka vapen.

Även hos en grupp med vår högers

och betydelse, och det andra föredraget behandlade "Kvinnans arbete för fred, sedlighet och nykterhet". Dagens resolution antogs.

Jönköpings F. K. P. R., där förbud för offentlig möten hållande utfärdats, högtidligt Birgittadagen den 8 oktober med föredrag över Susan Anthony och den amerikanska kvinnorörelsen. Birgittadagens resolution antogs. På båda ställena utdelades ströskrifter och tidningar samt Susan Anthonys porträtt.

Motala F. K. P. R. firade dagen med inbjudna gäster. Genom utförliga tidningsartiklar om Susan Anthonys märkliga erfarenheter gjordes allmänheten till höger och vänster underkunnig om dagens betydelse och rösträttsarbetets svårigheter.

Fru Frigga Carlbergs värmande föredrag gav oss själva just vad vi behöva. Sång och musik omväxlade med uppläsning av Anna Maria Lenngrönsdikter, allt konstnärligt illustrerat av levande bilder.

Nora F. K. P. R. måste på grund av det n. v. mötesförbudet inställa det planerade firandet av Birgittadagen.

Norbergs F. K. P. R. firade Birgittadagen med ett enkelt samkväm, vartill även en del icke-medlemmar inbjudits. Festen, som alltigenom präglades av god stämning, upptog föredrag om Susan B. Anthony, musik, deklamation och uppläsning. Föreningens medlemmar instämde i Centralstyrelsens resolution.

Nyköpings F. K. P. R. firade 7:de oktober med ett enkelt men mycket angenämt samkväm å Församlingssalen. Föredraget om Susan B. Anthony upplästes av borgmästarinna Märta Fant, och musik utfördes av fröken Ella Ström.

Sävsjö F. K. P. R. firade Birgittadagen med en större fest i nya ordenshuset. Föredrag hölls av fröken Adèle Vetterlind från Jönköping, som på ett livfullt och sympatiskt sätt skildrade Susan Anthonys liv och verksamhet. I slutet av sitt anförande redogjorde tal. i korthet för kvin-

utpräglat undermåliga andliga habitus finns nog en gryende instinkt, att kvinnans sociala ställning undergått en genomgripande omvandling under de gångna decenniernas sociala omdanningsprocess. För oss socialdemokrater med vår grundsyn på samhällsutvecklingen och dess företeelser är kvinnans fortgående emancipation en naturlig yttring av den sociala omskiftande, storborgardömetets fullbordande av sitt segerlopp framkallat. Införandet av kvinnorösträtten är därför icke införande av en ny faktisk social ställning för kvinnan. Det är endast en politisk bekräftelse på sociala förhållanden, som redan äro en verklighet. Den borgerliga produktions upplösning av alla gamla förhållanden har slungat in kvinnan som mannen jämlike och kamrat på samhällslivets olika områden och arbetsfält. Skranka efter skranka har fallit. Sekelgammal könsvidskelpelse har smulats sönder. Storindustrialismens tidevarv har upprullat skådespelet av alla bestående bands och traditioners upplösning. På basis av den borgerliga produktionsordningen utveckling till allt större grad av självförverkligande ha familjens och därmed också kvinnans sociala uppgifter skiftat namn. När hon nu därför kräver sin medborgarrätt, kräver hon endast, att samhället i sin lagstiftning skall erkänna vad som faktiskt är.

Men hon kan också med fog hävda, att hennes meddelaktighet i medborgarrätten skulle innebära ett ofantligt tillskott av erfarenhet och insikt i en mängd frågor, där vi än äro skumögda. Det finns stora områden av sociallagstiftningen, där kvinnans medverkan är oundgänglig. Särskilt i spörsmål, som röra uppfostran och humanitära uppgifter, kan helt enkelt kvinnans erfarenhet icke längre utan våda undvaras.

nans nuvarande ställning i samhället, varvid hon särskilt uppehöll sig vid den nya äktenskapslagstiftningen. Efter föredraget följde sång av fru Lisa Eksell, Tranås, varefter kaffe serverades. Under mötets senare del bidrog fru Eksell åter med flera vackra sångnummer. Innan festdeltagarna bröto upp utdelades en del rösträttslitteratur.

Sölvesborgs F. K. P. R. firade Birgittadagen den 7 okt. hos ordf., Ebba Hultqvist. Över ett 60-tal intresserade rösträttskvinor hade infunnit sig till mötet. Sedan ordf. talat om den amerikanska kvinnofrigörelsens historia samt skildrat Susan B. Anthonys stora, vackra livsverk, antogs resolutionen. Sedermera vidtog ett angenämt samkväm med musik samt sång av fröken Heldt och uppläsning av fröken Alma Lundgren. Till sist spelade några damer en för tillfället skriven teaterpjäs, "Olika kvinnor", som vann mycket bifall.

Umeå F. K. P. R. högtidligt Birgittadagen med samkväm i ordenshuset, varvid fröken Öqvist uppläste ett av fru Frigga Carlberg skrivet föredrag om Susan Anthony. Deklamation utfördes av fröken Gavelin och pianomusik av fru Anna Lundmark.

Uppsala F. K. P. R. hade Birgittadagen ett lyckat möte, talrikt besökt, varvid fru Ellen Hagen talade om Susan Anthony. I samband med mötet hade F. K. P. R. på Smålands nation anordnat en utställning av målning, skulptur och grafik av i Uppsala födda eller bosatta kvinnliga konstnärer, ej mindre än 18 stycken. Utställningen var sedan i två dagar öppen för allmänheten.

Vetlanda F. K. P. R. firade Birgittadagen den 7 oktober med en enkel festlighet, varvid Frigga Carlbergs biografi över Susan B. Anthony föredrogs. Resolutionen antogs enhälligt och samkväm vidtog.

Vänerns F. K. P. R., där till följd av spanska sjukans offentliga möten äro för-



bjudna, firade Birgittadagen med ett föreningsamkväm. Kaffe serverades, och sedan Frigga Carlbergs föredrag om Susan B. Anthony blivit uppläst, antogs resolutionen.

Växjö F. K. P. R. hade ett enkelt samkväm den 7 oktober å K. F. U. M. Föredrag hölls av ordf., vilken uppläste Frigga Carlbergs broschyr, Susan B. Anthony. Efter föredraget antogs den av V. U. utsända resolutionen. En av föreningens manliga medlemmar, den nya Cavallins, redogjorde därpå för den nya giftermålsbalken, särskilt vad beträffar makars inbördes rättsliga ställning. Därefter vidtog samkväm.

Birgittadagens resolution har ytterligare antagits av följande föreningar:

Alnö, Anundsjö-Bredbyn, Avesta-Krylbo, Askersund, Bollnäs, Borlänge-St. Tuna, Broby, Brunskog, Färgelanda, Hjo, Huddinge, Jönköping, Hanebo-Kilafors, Huskvarna, Kalmar, Katrineholm, Kiruna, Köping, Mariestad, Mellerud, Mjölby, Motala, Munkflohögen, Mölnlycke, Norrköping, Oskarshamn, Persberg, Strängnäs, Söderköping, Sölvesborg, Tännäs, Vallsta, Umeå, Uppsala, Vara, Vetlanda, Visby, Vänersborg, Växjö, Ystad.

Ett hem för sjuksköterskor

har nyligen invigts i Köpenhamn.

Det är en stor, modernt inredd byggnad, som varit under arbete i två år. Här få sjuksköterskorna bo, skilda från det stora sjukhus, till vilket sjuksköterskehemmet är knutet. Sköterskorna ha större vila av att helt skiljas bort från de sjuka, den tid de få vara lediga, än av att få vila i själva sjukhuset.

Hemmet har en omklädningsavdelning, som delas i en "ren" och en "smittosida". När sköterskor kommer från sin sjukhus-tjänst, går hon in i smittosidan och avtager där de kläder hon burit i tjänstgöringen, tar ett bad och går över till den "rena" sidan, där andra kläder vänta, och iförd dessa går hon sedan lugnt in i matsal eller sällskapsrum och kan taga emot besök. Detta system anses fullt betryggande i sanitära hänseende.

Fyrtioåttio assistenter och fyrtio elever bebo f. n. hemmet, assistenterna ha var sitt rum och eleverna två och två i ett rum.

En kommunal tvättanstalt för Köpenhamns sjukhus, barnhem och vilohem har även öppnats, "De kommunale Hospitalers Centralvasken". Det har kostat ½ million att uppföra, men kommunen sparar på centraliseringen av tvätten 200,000 kr. om året.

Rösträtt för Kvinnors

sjuttonde nummer för 1918 innehåller bl. a.:

Dåligt minne. Av Gullt Petri.

Våra vänner.

Sveriges kvinnor och freden.

En motivering som gäller för hela världen.

Kvinnornas löner på arbetsmarknaden behandlas på den kommande fredskongressen?

Medan vi vänta. Av Elsa Stål.

Vår rösträttsfråga. Av Ann Margret Holmgren.

Kvinnorna i två krigförande land begära fred. På högerens dörr bultar tiden.